

ÇAĞDAŞ TIPTAN ALTERNATİF TIBBA YÖNELİŞ: MEDYA ÇERÇİLERİ

Prof. Dr. Erman Artun

Medya çok büyük topluluklara, bu toplulukların bireyleri arasında ayırım gözetmeksizin hitap eden iletişim araçlarının bütünüdür. Kitle iletişim araçları gerçekte basını, radyoyu, televizyonu, sinemayı ve bir takım yeni iletişim teknolojilerinin ürünlerini kapsar.

İletişim eskiden yalnız haberleşme kesimiyle sınırlıyken şimdi işletmelere, kültüre hatta aileye kadar her alana girmiştir. Günümüzde iletişim denilince çok dallı karmaşık bir ağ akla gelmektedir. İletişimin çeşitleri, karşı karşıya getirdiği insan sayısına göre belirlenmiştir. Noktadan kitleye iletişim radyo, televizyon, yazılı iletişim ise gazete, dergi vb.dir. İletişim sistemleri her geçen gün artınca bütün iletişim sistemlerini içine alan kitle iletişim araçları anlamına gelen "medya" terimi türetilmiştir.

Medya günümüzde toplumsal yaşamla bütünleşmiştir. Medya kamuoyunu dilediği gibi yönlendirebilecek güçtedir. Büyük yatırımların yapıldığı bir sektör haline gelmiştir. Çok geniş kitlelere yazılı, görsel-işitsel ortam ve araçlarla ulaşır olması kamuoyu üzerindeki etkisini de o denli arttırmıştır. Kitle iletişim araçları bir etkileme aracı olarak algılanmış, yönetimler bunların içeriğini denetleme kaygısı duymuşlardır (Meadel,1994:502).

Medyada kullanılan halk kültürü içerikli program ve reklamların, halk kültürü ürünlerini gelecek kuşaklara taşıma ve aktarma, değerlere, kabullere, kurumlara ve törelere destek verme ve eğlendirme işlevleri vardır. Halk kültürü birikimi her milletin bilincinde ve bilinçaltında yaşar. Kültür öğeleriyle örülü reklamlar tüketiciyi etkiler ve ürünün gerekliliğine inandırır. Ürünü pazarlamada genellikle hedef kitle olarak orta sınıf seçilmektedir. Orta sınıf söz konusu olduğunda halk kültürü ürünleri değer ve kabulleri de büyük ölçüde reklam kampanyalarında kullanılmaktadır (Günay,1985:89-94; Başgöz, 1996:1-4).

Günümüzde hemen hemen her iletişim aracında konunun uzmanı olmayan kişilerin her geçen gün artan boyutta alternatif tıpla ilgili yayımlarına rastlanmaktadır. Bu da beraberinde bir çok sorunu getirmektedir. Halk sağlığı uzmanlarınca ele alınmadığında sağlığa zarar verecek durumlar ortaya çıkmaktadır.

Medya, hedef kitlenin kültür kodlarına, kültürel ve zihinsel alt yapısına göre program ve yazı dizileri hazırlamaya başlamıştır. Sunulan ürünle hedef kitle kültürü özdeşleştirilerek ürünle kitle birleştirilmiştir. Medya ele aldığı halk kültürü ürünlerini halkın eğilimlerini dikkate alarak

işler. Bilgi ve bilişim kavramlarının topluma mal olmaya başlaması, toplumun düşüncü dinamiklerini de doğal olarak etkilemektedir. Bugün isteyen herkes düşüncelerini sanal ortamda açıklayabilmekte, tartışma grupları oluşturabilmektedir. Dünyanın bir ucundan diğer ucuna anında görüntülü, yazılı, sesli haberleşme sağlanabilmektedir. Kısacası bilişim ve bilgisayar teknolojileri geliştikçe kültürel değişim hızlanmakta, bu değişimi yöneten düşünce biçimleri kendini bu ortamda oluşturmaktadır. Web teknolojileri ile toplumun ne düşündüğü anında ölçülebilmekte, yani toplumun nabzı tutulabilmektedir.

Medyanın maddi - manevi halk kültürü değerleriyle kaçınılmaz ilişkisini irdelediğimizde bu olgunun üç boyutu olduğu görülmektedir. 1. Medyanın olumsuz etkisi 2. Medyanın olumlu etkisi 3. Medyadan yararlanma. Medya, alternatif tıbbi gazetelerin hafta sonu eklerini doldurmak ve televizyonda program yapmak için kullanılmaktadır. Burada yaşanan ortak kültürün kolektif bilinçaltına seslenilmektedir. İnsanları pazarlanan ürünleri almaya ikna etmek için hedef kitlenin değerleri ve kabulleri tespit edilmekte ve reklam kampanyası buna göre düzenlenmektedir (Günay,1996:3-12).

Binlerce yılın bilgi birikimi olan birçok geleneksel anlayışa tamamen karşı çıkmış, kesin deneyimlerle bilinen, birçok halk ilacı, "kocakarı ilacı" diye küçük görülmüştür. Bir taraf modern tıbbi her şey görürken, diğer taraf da halk hekimliğinin geleneksel yöntemleriyle, tabiat hazinesinden elde edilmiş ilaçlarla çalışanlar da, zaman zaman modern tıbbın gelişmelerini ve ulaştığı düzeyi görmezden gelmiştir. Bilimi, doğruları belirleyen bir metot olarak kabul edenlerin yanı sıra sağlık ve tedavide, alternatif tıbbın kabulünde artış görülmektedir.

Özellikle son 10 yıl içinde tıp dünyasındaki gelişmeler, yeni tedavi yöntemleri, yeni ilaçlar, alternatif tıp, doktorların yeni başarıları, hastane teknolojisinde gelişmelerle ilgili yazılar, makaleler büyük bir ilgiyle okunuyor. Sağlık haberleri, çok geniş olmasa da medyada vazgeçilmez bir yere sahiptir. Bir hastalığın nedeninin ve çaresinin bulunduğu dair haberlerin tamamına yakını dış basından derlenmektedir. Bu haberleri gerçekten ciddiye alan okurlar vardır. Bir zaman sonra mucize yöntemin zararlı olduğu haberi yazılabilmektedir. Medya duyarlı olmazsa, bu tür haberleri sağlık editörüne inceletmeden yayınlarsa halk bundan zarar görecektir. Bazı sansasyonel medya olaya magazin boyutunda yaklaşarak traj arttırmak pahasına halk sağlığına zarar vermektedir.

İnternet ortamında belki pek çoğu iyi niyetli pek çok alternatif tıp sitesi bulabiliriz. Bu siteleri incelediğimizde birbirini tutmayan, bilimsel araştırmalara dayanmayan halk hekimliği bilgileri bulabiliriz.

Medya doğru kullanıldığında yararlıdır. Sağlık konularında danışman görüşlerine bağlı kalınması bu konuda duyarlı olunması yanlışları en aza

indirecektir. Bildirimizde medyadaki örneklerinden yola çıkılarak bu tehlikeli olgu incelenip irdelenecektir.

İlk çağlardan başlayarak her şeyin insanların gereksinimlerinden doğduğu düşünülecek olursa, halk ilaçlarının da, tarihin çok eski devirlerden beri kullanıldığı fikri yanlış olmaz. Bu ilaçlara duyulan gereksinim günümüze kadar gelmiştir.

Atalarımız birçok acı deneyden sonra, bitkileri faydalı ve zehirli diye iki bölüme ayırmış, önceleri tuzak veya ok zehiri olarak kullanılan bitkileri, tedavi amacıyla kullanmaya başlamışlardır. Anadolu, on üç bine yakın bitki çeşidiyle dünyanın en zengin bitki florasına sahip yerleşim yerlerinden biridir. Tarih boyunca tüm uygarlıklar bu zenginlikten yararlanmayı bilmişlerdir. Günümüzden uzun yıllar önce yaşamış insanların kullandığı bitkilerle tedavi yöntemi günümüzde de hala dolaylı ya da doğrudan kullanılmaktadır. Tedavi amaçlı kullanılan bazı bitkiler listeler boyutundadır.

Günümüzde bazı gelenek ve göreneklerin hala sürmesi ülkemizde tıbbi folklorun yerleşip yayılmasında etkili olmuştur. Bugün tıbbın geliştiğini, eski halk ilaçlarının kullanılmasının azaldığını düşünsek bile gelenek ve göreneklere bağlı kimseler, deneyimli yaşlılardan ve çerçilerde yararlanmaya devam etmektedirler. Ayrıca bilimsel hekimlik gelişirken tıp folkloru da gelişmiştir. Bu nedenle halk bilgileri her geçen gün unutulmayıp aksine bu bilgilere daha yenileri ilave edilmiştir. Hekimlerle temasa geçme zorluğu ile karşılaşan halk, kendi bilgilerini uygulamaya devam etmektedir. Bugün Anadolu'da birçok hastalığın halk ilaçları ile tedavi edildiği görülmektedir.

Yöredeki insanlar, kendileri için faydalı olduğuna inandıkları bitkileri almak için çerçiye gitmektedirler. Bazı insanların daha hastalığın ilk aşamasında yani doktora başvurmadan çerçiye gittiği görülmektedir. Bazı insanlar ise doktora gidip tedavi gördükten sonra bu tedavinin sonuçsuz kaldığı yani doktorların ve ilaçların dertlerine çare bulamadığı durumlarda, son bir umut olarak çerçiye gitmektedirler. Bunun yanı sıra ekonomik nedenler yani doktorların ve ilaçların pahalı oluşu, tıbbın çözüm bulamadığı durumlarda çaresizlik yüzünden de çerçiye başvurulduğu görülmektedir. Eskiden beri atalarımızın bitkileri tedavi amaçlı kullanmaları günümüzde de sürmektedir.

Tıba alternatif olarak sunulabilecek ve birçoğu da "binlerce yıllık" olan tıp akımları tüm dünyada en çok tercih edilen tedavi biçimi olma yolundadır. Çoğu tıp doktoru olmayan alternatif tıpçılar Amerika ve Avrupa'da rehabilitasyon kliniklerini kurmuş ve yayın organlarını çıkarmaya başlamıştır.

Alternatif tıp aslında tedavi ve koruyucu amaçlı birçok yöntemi kapsayan bir kavramdır. Artık bitki özlü karışımlar, akupunktur, telkinin her türlü, masaj, vitaminler, elektrik veya özel aletli uygulamalar, su (hidroterapi) ve benzeri pek çok yöntem alternatif tıbbın bir parçası olmuştur. Özellikle akademik tıbbın çaresini pek bulamadığı kanser, astım, şeker,

sedef, romatizma, migren alternatif tıba en çok başvuru nedeni olan hastalıklardır.

İnsanların modern tıba karşılık alternatif tıbbı tercih etme nedenleri; ekonomik nedenler, eğitimsizlik, çaresizlik, gelenekçilik, dini inanışların ön plana çıkması, yörede eczane, sağlık ocağı v.b. kurumların bulunmıyışı bitkisel ilaçların kimyasal ilaçlara tercihi, doktorlardan beklenen gerekli ilginin görülmeyişi, yerel olanaklarla tedavi eden kişilerin (kırık, çıkık, ocak v.b.) bu tedavilerden olumsuz bir gelişmenin görülmeyişi, insanların hastanelerdeki randevu ve ertelemelerden sıkılmaları olarak sıralanabilir.

Alternatif tıbbın sosyolojik tarafı bilimsel boyutundan çok ileridedir. Akademisyenler Alternatif Tıp yöntemlerini tamamen "bilimdışı", sonuçları belirsiz ve kullanılan ilaçlar hastalara zarar verebilecek özelliklere sahip buluyorlar. Ayrıca yararlı olabileceği kuşkulu bu yaklaşımlar çok pahalıdır. En akla yakın görünen akupunktur bile 30 yıldır bilimsel bir yörüngeye oturtulamadı.

Akademik tıbbın hastayı tedavi edemediği olaylarda hasta ölmek yerine, başka yöntemlere sığınmak zorunda kalıyor. Alternatif tıp yöntemlerini bilimsel normlara uydurarak test etmek imkansız. Böyle bir deneysel model yok, alternatif tıbbın standartları yok, tekniklerin uygulamaları değişken, tedaviye hastaların verdiği yanıtlar farklıdır. Eldeki yöntemlerle alternatif tıbbın bilimsel bazı kurulumuyor ama kimi olaylarda işe yarıyor. Bu nedenlerle bilim dünyası şimdilerde, alternatif tıpla yapılan tedavileri test edebilecek uygun yöntem arayışlarına girmiştir. Alternatif tıpçıların ameliyat yöntemleri kullanılmaya ve ilaçları tedaviye sokulmaya başlanmıştır. Alternatif yöntemler yaygınlaştıkça en iyiler ön plana çıkacak ve belli bir standardizasyon sağlanacak. Zaten geniş hasta gruplarına hitap eden merkezler de kurulmaya başlandı.

Sonuçta herkes hastanın sağlığını amaçlıyorsa her iki grubun yöntemlerinin uygun şekilde kombine edilmesi gerekmez mi? Anlaşılacağı gibi konu kısa vadede bir sonuca ulaşılabilecek gibi değildir. Alternatif tıp istismara son derece uygun bir alandır.

Televizyon, gazete reklamlarında etik olarak tıbbın reklamını yapmak yasak olsa da her türlü hastalığa iyi gelen yöntemleri önerenler her geçen gün artmaktadır. Alternatif tıp web sayfalarını dolaştığımızda onlarca ilgili siteye kolayca ulaşabiliyorsunuz. Her çeşit hastalığa çözüm önerenler var. Hassas ölçümlerle bitkiler formüle edilmiş. Geleneksel sağaltma yöntemlerinin yanı sıra Uzak Doğu kültürüne özgü yöntemler de öneriliyor. Bilim dünyasının bu konuyla ilgili olduğunu artan yayınlardan öğreniyoruz. Bu yöntemlerden uygun olanlarını modern tıba entegre etmek için çalışmalar sürüyor.

Tıp ne kadar ilerlerse ilerlesin, insanlarda sağlıkla ilgili sorunların bir "mucize" sonucu geçivereceğine olan inanç bir türlü kaybolmuyor.

Türkiye’de böyle bir umutla ziyaretçi akınına en çok uğrayan yerler, türbe ve yatırlar. Son yıllarda İstanbul’da kilise ve ayazmalara medyanın sayfa sayfa haber yapmasıyla pek çok Müslüman da gidiyor. Her kilisenin belirli ayın ve ayazma günleri de var. Bu günlerde insanlar şifalı olduğuna inandıkları sülardan içmek, hastalıklarına çare bulmak, dilek tutmak ve dua etmek için kiliseleri dolduruyor. Bazı kiliselerde ise hastalar için özel dualar yapılıyor.

İstanbul’da insanların hangi kiliseleri hangi umutlarla ziyaret ettiğini yine medyadan öğreniyoruz: Yürüyemeyenler, konuşamayanlar: Balat Ermeni Surp Hraşdagabet Kilisesine, göz ve yüz hastalıkları olanlar: Balıklı Rum Manastırı ve Kilisesine, Aya Paraskevi Ayazmasına, Aya Kiryaki Kilisesine ve Ayazmasına, Aya Paraskevi Ayazmasına, konuşamayan çocuklar: Aya Dimitrios Kilisesi’ne, her derde deva için: Aya Panteleyman Kilisesine, Aya Terapan Rum Kilisesine, Vefa Meryem Ana Ayazmasına, Aya Fanurios Rum Kilisesine, sinir hastalarıyla felçliler: Aya Yorgi’ye, iş, ev, çocuk isteyenler: Saint Antuan Kilisesi’ne (Kazak,2003:7).

Türkiye’de, sorunlara çözüm umuduyla yatırlarda "dilekte bulunma" alışkanlığı artarak devam etmektedir. Şeker dağıtma ve kurban kesme gibi "adağların" yerini, buzdolabı ve klima gibi " ihtiyaç duyulan eşya" temin etmek almıştır. Toplumun geçirdiği süreçle bağlantılı olarak insanların beklentileri de değişmiş ancak Türkiye’de özellikle kırsal kesimde yaşayanların bir bölümü sorunlarına çözümü ve isteklerinin karşılanmasını yatırlarda aramaktadır.

Ziyaretlerdeki dileklerin ve adağların niteliklerinde önemli değişiklikler gözlenmektedir. Eskiden kısmet açmak, çocuk sahibi olmak ya da hastalıklardan kurtulmak için gidilirdi. Şimdi ise üniversiteyi kazanmak, terfi etmek, kariyer yapmak için dilekte bulunuyorlar. Zaman değişti, adaklar da değişiyor. Şeker dağıtmak kurban kesmek gibi adağların yerini yatırım bulunduğu mekana buzdolabı, klima gibi bağışlar almaya başladı.

İslamiyet’te ölümlerden çare bekleme inancı yoktur. Bunlar, İslamiyet öncesinden kalan davranışlardır, İslamiyet’te Allah ile kul arasında dilekleri ileten, sorunların çözümüne yardımcı olan araçlar yoktur. Tıbbi sorunların çözümü de yaygın olarak yatırlarda aranmaktadır. Bunda hastalık teşhis ve tedavi ücretlerinin yükselmesi ve gelir seviyesindeki düşüş de etkili olmaktadır. Özellikle kırsal kesimde yaşayanlar, masraflarının yanı sıra çektikleri sıkıntılar, muayene ve tedavi günlerinin çok ileri tarihlere verilmesi gibi nedenlerle alternatif tıp yanında yatırım ziyaretlerine yöneliyorlar.

Maddi durumu ve kültür düzeyi yüksek kişilerde de bu farklı gerekçelerle; benzer yönelişler gözlenmektedir. "Bu kesimde de genelde doktorlara ve hastanelere olan güvensizlik ve ilaç kullanmaktan bıkmama, yan etkilerinden çekinme durumu son zamanlarda kiliselere gitmeyi de moda haline getirdi. Başta zengin ve eğitimli kesimler, kiliselerde dilek diliyor, mum yakıyor.

Sonuç

1990'lı yıllarda kurumsallaşmış tıbbi alternatif tedavi metotları da gelişmeye başladı. Bir takım otlar, bu otlarla yapılan haplar, vitaminler, egzotik yapraklar ortaya çıktı. Alternatif tıpçıların iddiaları öylesine müthiş ki insanlar etkileniyorlar. Tabii doktorların büyük bölümü bu konuda tavrını sert koyuyor ve alternatif tıbbın insanların korkuları üzerine inşa edilen bir hayal olduğunu da söylüyor. Ama insanlar yine de bir umuttur diyerek bu sektörde de büyük paralar harcıyorlar. Artık deneyimli doktorlar gazetelerde sağlık köşelerini yönetmelidir.

Yatır ziyaretlerindeki artışta medyadaki özendirici yayınlar da çok etkili olmaktadır. Yatırların, dinsel inanç merkezleriyle ilgili özendirici yayınlar ve buraların dertlere çare bulunan mekanlar olarak yansıtılması son derece sakıncalıdır. Bu konuda özellikle medyanın daha sorumlu davranması ve çağdaş tıptan yana tavır sergilemesi gereklidir.

Sağlık konusunda haber verirken son derece dikkatli olmak gerekiyor. Çünkü bu konu kadar insanları bire bir, doğrudan ilgilendiren başka haber türü de yoktur. Şifa bulamayan hasta hastalığıyla ilgili gazetede mucize tedavi diye bir haber okursa dünyası değişir. Ancak bir süre sonra bu mucize tedavinin denenmekte olduğu anlaşıldığında hastanın dünyası yıkılır. Mucizevi ilaç türünden haberler genellikle bu tür şirketlerin dünya çapında kurdukları halkla ilişkiler ağı tarafından yayılır. Çıkara dayalı kurulan yanlış bilgilendirme ağı içinde neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmek de hemen hemen olanaksızdır. Medya konuya umutla yaklaşmakta, duyduğu şeylerin doğru olmasını umut etmekte ve bu yüzden de bilimsel nüansları yakalayamadığı bir konuda manipulasyona daha da yatkın hale gelmektedir.

Binlerce yıldır sağlığı korumada, sorunları gidermede kullanılan bitkisel ürünlerin kullanımı, son yıllarda yeniden çoğaldı. Ama bitkisel destekler, dikkatli kullanılmazsa ciddi sorunlar ortaya çıkarabilir. Eğer bitkisel desteklerin sağlığı koruyucu ve tedavi edici gücünden yararlanılmak isteniyorsa bu ürünlerin, yalnızca doktorun önerisi ve takibi halinde kullanılması, kullanım süresi ve doz ayarlamalarına özen gösterilmesi, başkalarının kullandığı bitkisel desteklerin herhangi bir sağlık sorunu için denenmesi, reçetesiz olarak da alınabilen bu ürünlere yönelik bilgisiz satıcı ve pazarlayıcıların sınırsız önerilerine itibar edilmemesi, yalnızca doktorun bilgilerine güvenilmesi her platformda anlatılmalıdır. Bu ürünlerin üretim ve saklanmaları ile ilgili koşullara uygunluğu araştırılmalı, güvenli olup olmadıkları incelenmelidir. Bitkisel ürünlerin doğal haliyle satıldığı dükkânlarda alışveriş yaparken bilgilerin doğruluğunun mutlaka araştırılması gerektiği anlatılmalıdır.

Medya, insanların çaresizlik duygusundan yararlanmaya çalışanların ekmeğine yağ sürerek, ilginç haber yayınlama kaygısıyla insanların umutsuzluklarından medet umar duruma düşmektedir. Alternatif tıp

yöntemleri halka zarar verebilir. Medya sağlığın ancak sağlık uzmanlarınca yönlendirilebileceği düşüncesini taşımadan sansasyon nitelikli haberlerle gündem oluşturmaya çalışılıyor. Tıbbın şifa bulamadığı hastalıklarda alternatif tıp yöntemleri medya tarafından bilinçsizce yayınlanmaktadır. Bu durum hastaları ve yakınlarını çaresizlik duygusuna sokmaktadır. Umutsuz insanlara deneylerden, testlerden geçmemiş maddeyi ilaçmış gibi sunmak sorumsuzluktur. Bilindiği gibi üzerinde araştırmalar süren maddeye ilaç denilmez, denebilmesi için tam dört fazlı bir araştırmadan geçmesi gerekiyor.

Ulusal sağlığın korunmasında, önemli roller üstlenebilecek medyanın, devletin sağlık politikaları doğrultusunda yayın yapması sağlanmalıdır. Medyadaki kültür programlarında konunun uzmanlarının oluru alınmalıdır. Çeşitli konulardaki paket programlarla, yazılı kaynaklarla medya desteklenmelidir.

Medya doğru kullanıldığında yararlıdır. Medya geleneksel kültürüne sahip çıkmalıdır. Bu nedenle ülkenin kültür politikalarına zarar vermemesi için duyarlı olmalıdır. Yasakçı anlayışla, ekran zaptiyeliği ile kültür yozlaşması önlenemez. Kültür konularında danışman görüşlerine bağlı kalınması bu konuda duyarlı olunması yanlışları en aza indirecektir. Temel tıp etiğine ait bağlayıcı bir düzenlemeye gereksinim vardır. Bütün bu sorunları ülke düzeyinde çözümlenmek üzere kural koyucu ve denetleyici bir kurulun oluşturulmasına büyük bir gereksinim vardır. Alternatif tıp uygulayan hekimlere yasal yaptırımların uygulanması, ticari amaçlarla bilinen ya da gerçek dışı sansasyonel tedavi haberlerinin medyada yer alması, tıbbi değeri olmayan tedavilerin bir umut olarak sunulması, ilaç sanayi kuruluşlarının etkisi ile bazı tedavi sonuçlarının abartılı şekilde medyada verilmesi engellenmelidir.

Alternatif tıbbi savunan bir kısım insanlar, bu objektif deliller ve sorgulama metotları yerine, sadece hastaya olan faydayı ve onun düşüncelerini ölçü kabul ederler. Fakat bu yaklaşım suiistimale açıktır. Geçmişte kalan, tamamen deneme-yanılma usulüyle gelişmiş, fakat kullanıla kullanıla artık herkesin bildiği faydalı halk ilaçları ve değişik tedavi yöntemleri modern tıbbın ışığında yeniden incelenmelidir.

Kronik hastalıklarda karşılaşılan problemlere karşı, modern sağlık sisteminin bir çözüm üretememesi, modern tedavilerin çok pahalı oluşu ve yüksek teknoloji gerektirmesi gibi faktörler de insanları alternatif tedavilere yönlendirmektedir. Eğer bütün bunlar belli ölçülerden geçirilip yeniden değerlendirilerek, modern tıba entegre edilirse muhakkak ki insanlığın yararına olacaktır. Bugün ilaç fabrikalarında imâl edilen birçok ilacın bitkilere ve minerallere dayalı tarihî kökleri olduğu unutulmamalıdır.

Hangi yayın türü aracılığıyla yapılırsa yapılsın sonuçta bu iş “habercilik”tir. Amaç haber vermek olunca da, ister hekim ya da sağlık alanından gelen birisi olalım, istersek yayın ve iletişim alanından olalım öncelikle “haber”in ve “haberciliğin” kural ve ilkelerine uyma zorunluluğu

vardır. Çünkü eksik, yanlış ve doğru sunulmamış haberlerin yaşam, can ve sağlık derdinde olan insanlar açısından bir tür “umut tacirliğine” dönüştüğü gözden uzak tutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Birkalan Hande Gelenek, Halk Kahramanları, Popüler Medya Ve İnek Şaban

Akman, Haşim, 1994, “Televizyon” Thema Larousse, Milliyet Yay., İst.

Başgöz, İlhan, 1996, “Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi (Fonksiyonu), Prof. Dr. Umay Günay Armağanı, Ankara

Günay, Umay , 1985, ”Folklor Mahsullerinin Tabiatı” Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi. Tebliğler C. II, İstanbul

Günay, Umay, 1996, “Folklor, Reklam ve Tarhana”, Milli Folklor, S.31-32, Feryal Matbaacılık , Ankara

Meadel, Cecile, 1994, ”İletişim Araçları”, Thema Larousse, Milliyet Yay., İstanbul

Günaydın, Serdar – 12 Ocak 2000, Çarşamba

Bilim ve Teknik Dergisi, Mayıs 2002 sayısı

Yılmaz Özlem, Adana Yöresindeki Çerçiler, Ç.Ü.F.E.F. T.D.E. Bölümü Basılmamış Bitirme Tezi, Adana, 2002”

“Atakan; Yurtsan, Milliyet Gazetesi, 2003”

Kazak, Zeynep, Hürriyet Gazetesi, 2003